



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 196/2014-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. marca 2014 predbežne prerokoval sťažnosť F. R., zastúpeného advokátom JUDr. Zoltánom Ludikom, Cukrová 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 22 Sp/8/2012 a jeho rozsudkom z 25. mája 2012 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr/114/2012 a jeho rozsudkom z 21. augusta 2013 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť F. R. o d m i e t a .

### **O d ô v o d n e n i e :**

## I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. novembra 2013 doručená sťažnosť F. R. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 Sp/8/2012 a jeho rozsudkom z 25. mája 2012 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr/114/2012 a jeho rozsudkom z 21. augusta 2013 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva, že Obvodný pozemkový úrad v Martine (ďalej len „obvodný úrad“) rozhodnutím sp. zn. ObPÚ-2012/00139-SIM z 12. januára 2012 (ďalej aj „rozhodnutie obvodného úradu“) podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o navrátení vlastníctva“) sťažovateľovi nevrátil vlastníctvo k pozemkom, ktorých vydanie žiadal, a nepriznal mu ani právo na náhradu za pozemky, na ktoré si uplatnil nárok z dôvodu uvedeného v § 1 zákona o navrátení vlastníctva. Na základe opravného prostriedku uplatneného sťažovateľom krajský súd rozhodnutie obvodného úradu potvrdil a sťažovateľa zaviazal na zaplatenie trov konania. Na odvolanie sťažovateľa najvyšší súd rozsudok krajského súdu potvrdil a účastníkom náhradu trov konania nepriznal.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta nezákonnosť rozsudku krajského súdu a rozsudku najvyššieho súdu argumentujúc znením § 1 zákona o navrátení vlastníctva

a skutočnosťou, že aj keď o predmetných nehnuteľnostiach už správne orgány podľa iného zákona raz rozhodovali, konali s „úplne odlišnými osobami. O nároku sťažovateľa teda rozhodli fakticky ako o *res iudicata*, pričom tu neexistovala totožnosť v osobe žiadateľa, ani totožnosť v požadovaných a už právoplatne vydaných nehnuteľnostiach. Totožnosť v danom prípade spočívala iba v nehnuteľnostiach, o ktorých už bolo rozhodované v prípade žiadosti M. R., avšak ktoré neboli doposiaľ nikdy vydané.“. Nesúhlasí tiež s názorom súdov, že reštitučný nárok M. R. vo vzťahu k rovnakým nehnuteľnostiam ako v reštitučnom nároku sťažovateľa už bol v celosti kladne posúdený podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“) tvrdiac, že samotné konštatovanie splnenia podmienok na vydanie ešte nie je rozhodnutím o vydaní alebo nevydaní nehnuteľnosti. Sťažovateľ súčasne uvádza, že výklad poskytnutý súdmi v jeho právnej veci umožňuje, aby si identická osoba nárokovala 250 ha pozemku podľa zákona o pôde a neskôr aj iných 250 ha pozemku podľa zákona o navrátení vlastníctva, a preto by mala byť podľa jeho názoru akceptovateľná aj možnosť uplatnenia takéhoto reštitučného nároku rozdielnymi osobami. Zákoné ustanovenie brániace vydaniu tej istej nehnuteľnosti ako základná podmienka aplikácie zákona o navrátení vlastníctva mala len chrániť povinnú osobu pred povinnosťou vydať identickú nehnuteľnosť dvakrát. Poukazujúc na skutočnosť, že „v určitom rozsahu... nebolo v prípade reštitučnej žiadosti rod. R. rozhodované o všetkých sťažovateľom žiadaných parcelách“, podľa sťažovateľa „neobstojí ani argument porušovateľov, že v prípadoch uvedených reštitučných žiadostí... existuje totožnosť v predmete“. Sťažovateľ v tejto súvislosti namieta aj zavádzajúci charakter poukazu konajúcich orgánov na skutočnosť, že rodine R. mala byť poskytnutá finančná náhrada ujmy v rámci zmierneho riešenia sporu so Slovenskou republikou vedeného pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Vzhľadom na uvedené považuje za jediný orgán, ktorý môže podať ústavne konformný výklad ustanovení zákona o pôde a zákona o navrátení vlastníctva, len ústavný súd, keďže výklad vykonaný v jeho právnej veci považuje za arbitrárny, a je toho názoru, « že v situácii, keď všeobecné súdy arbitrárne interpretujú zákonné ustanovenia v rozpore s ich gramatickým a lexikálnym významom, jedine Ústavný súd Slovenskej republiky môže zodpovedať jednak otázku, či vydaniu nehnuteľností bráni skutočnosť, že o nich v inom prípade pri inom subjekte (a podľa ustanovení iného zákona) bolo už rozhodované, ako aj

*otázku, čo znamená v danom prípade „tá istá nehnuteľnosť“, teda či prekážku predstavuje nehnuteľnosť uplatnená v žiadosti (označená v návrhu) alebo tá, ktorá bola aj reálne vydaná, t. j. bolo rozhodnuté o jej vydaní v reštitučnom konaní».*

V ďalšej časti sťažnosti sa sťažovateľ zaoberá inštitútom zverenstva (rodinný fideikomis), právnym spôsobom jeho zrušenia zákonom č. 179/1924 Sb. z. a n. o zrušení zverenstva a s prihliadnutím na to aj obsahom sťažovateľom predloženej listiny označenej ako „*Pokonanie*“, ktorá mala byť svojím obsahom dohodou jednotlivých čakatel'ov zverenstva riešiacou otázkou majetku rodu R. Sťažovateľ uvádza, že výsledkom uvedeného pokonania mala byť „*dohoda, na základe ktorej po smrti L. R. mal ako následný dedič sporné nehnuteľnosti zdediť J. R. (a následne jeho potomkovia)*“. Konajúce štátne orgány sa pritom mali dopustiť retroaktívnej aplikácie zákonov „*s odôvodnením založeným na súčasnej interpretácii právnych princípov a inštitútov aplikovaných v minulosti*“, keď vychádzali „*v hodnotení následkov pokonania z pohľadu inštitútov občianskeho práva po r. 1950 (a 1964), bez prihliadnutia k osobitostiam historických právnych inštitútov typu zverenectva*“. Napadnuté rozsudky majú bezdôvodne popierať „*skutočnosti uvedené v autentickej, súdne potvrdenej a do pozemkovej knihy zapísanej listine (pokonanie)*“, porušujúc tak princíp právnej istoty. Sťažovateľ prízvukuje, že obsah pokonania nie je možné spochybňovať, „*nakoľko celý proces započatý dohodou o pokonaní bol završený konštitutívnym zápisom do pozemkovej knihy, pričom len z uvedeného titulu sa stal L. R. vlastníkom sporných nehnuteľností a len vďaka pokonaniu si mohla aj M. R. uplatňovať reštitučný nárok*“. V konečnom dôsledku má z neho vyplývať adopcia právneho predchodcu sťažovateľa L. R. ako vlastníka majetkovej podstaty zverenstva zapísaného v pozemkovej knihe. Sťažovateľ vychádzajúc z obsahu pokonania argumentuje, že nástupnícke nároky všetkých ďalších čakatel'ov okrem tých, ktoré boli v pokonaní vyhradené, mali zaniknúť a dedičia po H. J. a následne M. R. sa nemohli považovať za oprávnené osoby, keďže o nehnuteľnom majetku bolo už platne rozhodnuté v pokonaní. Namieta oprávnenie krajského súdu a najvyššieho súdu preskúmavať rozhodnutia iných štátnych orgánov spochybňovaním platnosti a účinnosti dohody o pokonaní, ktorú mal s konečnou platnosťou schváliť Krajský súd v Banskej Bystrici v roku 1929.

*Sťažovateľ* následne namieta diskrimináciu v otázke obdobia rozhodného pre reštitučnú legislatívu spochybňujúc záver súdov o strate vlastníckeho práva L. R. 1. marca 1945 na základe nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Zb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie o konfiškovaní majetku nepriateľov“), keďže v takom prípade by neprichádzala do úvahy žiadna oprávnená osoba. Na základe zápisov v pozemkových knihách v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že rozhodnutie o právoplatnosti a vykonateľnosti konfiškácie ako individuálny správny akt bolo vydané až v roku 1959 a vlastnícke právo československého štátu do pozemkovej knihy vložené 11. januára 1960.

Sťažovateľ napokon namieta aj nedostatočnosť odôvodnenia napadnutých rozsudkov, keďže ani jeden zo súdov sa nemal vyporiadať s ním predloženou argumentáciou a najvyšší súd iba konštatoval správnosť rozsudku krajského súdu bez náležitého odôvodnenia. Rozhodnutia oboch súdov považuje sťažovateľ za porušujúce zásady materiálnej ochrany zákonnosti, arbitrárne a nenáležite zdôvodnené. V záveroch sťažnosti tvrdí, že jeho „základné práva (t. j. najmä právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj právo na nedotknuteľnosť vlastníctva podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) boli negatívne dotknuté aj vyššie spomínanou arbitrárnosťou rozsudku KS a rozsudku NS a tým, že sa stotožnili s chybným, nesprávnym a nezákonným záverom správneho orgánu v štádiu správneho konania a nesprávne aplikovali a interpretovali právne normy obsiahnuté v zákonoch č. 229/1991 Zb. a 503/2003 Z. z. ...

*Máme za to, že v danom prípade došlo nesprávnou interpretáciou zákonov č. 229/1991 Zb. a 503/2003 Z. z. a nesprávnym právnym posúdením porušovateľov k neopodstatnenému zásahu do vlastníckeho práva sťažovateľa, odopretiu navrátenia majetku sťažovateľovi ako aj k porušeniu princípov dedičského práva, kedy štát umelo zasiahol do práv sťažovateľa a v rozpore s vôľou rodiny a predkov sťažovateľa vytvoril stav, v ktorom sťažovateľ nemá možnosť ujať sa vlastníctva rodinného majetku.“*

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu vydať vo veci samej rozhodnutie, ktorým vysloví, že najvyšší súd *svojím postupom a rozsudkom sp. zn. 10 Sžr/114/2012 z 21. augusta 2013, ako aj krajský súdu svojim postupom a rozsudkom č. k 22 Sp/8/2012-48 z 25. mája 2012 porušili „základné právo F. R... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., právo na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 Ústavy... a na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru, ako aj zákaz diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru“, rozsudok krajského súdu a rozsudok najvyššieho súdu zruší, vec sa vráti na ďalšie konanie krajskému súdu, sťažovateľovi prizná „finančné zadostučinenie vo výške 5 000,- EUR, ktoré mu vyplatia spoločne a nerozdielne Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Žiline do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu“, a zaviazá najvyšší súd a krajský súd sťažovateľovi nahradiť „trovy konania vo výške 331,13 EUR na účet právneho zástupcu JUDr. Zoltána Ludika,... do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu“.*

## II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali

za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

## **2.1 K namietanému porušeniu označených práv postupom a rozsudkom krajského súdu.**

Pokiaľ ide o namietané porušenie základných práv sťažovateľa postupom (a rozsudkom) krajského súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo sa domáhať ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (mutatis mutandis I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje

v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

V danom prípade namietaný postup krajského súdu vrátane jeho rozsudku podliehali revíznej právomoci najvyššieho súdu v konaní o odvolaní, ktorý má aj kasačnú právomoc, čo sťažovateľ aj využil. Preskúmanie napadnutého rozsudku krajského súdu o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu obvodného úradu by bolo v rozpore s princípom subsidiarity zakotveným v čl. 127 ods. 1 ústavy, lebo jeho preskúmanie na základe podaného odvolania patrilo do právomoci najvyššieho súdu. Preto je v súvislosti s namietaným porušením označeného základného práva z ústavného hľadiska podstatné a určujúce len preskúmanie postupu najvyššieho súdu (obdobne III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05). Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu krajského súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

## **2.2 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozsudkom najvyššieho súdu**

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne... prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd poznamenáva, že v obsahu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadných odlišností a prípadné porušenie týchto práv je potrebné posudzovať spoločne.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu o uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súd. Takto interpretovaný článok zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prejednanie veci (rozhodnutie ESELP z 21. februára 1975, séria A, č. 18, s. 18, § 36). Právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na

všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Judikatúra EŠLP nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Georgidias c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu vo veci samej a účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V relevantnej časti odôvodnenia po uvedení § 1 zákona o navrátení vlastníctva najvyšší súd uviedol:

*„V zmysle § 6 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. pôdy, ktorá prešla na štát alebo inú právnickú osobu podľa odsekov 1 a 2 a podľa osobitného predpisu,... možno vydať každej oprávnenej osobe vo výmere najviac 150ha poľnohospodárskej pôdy alebo 250ha všetkej pôdy. Obdobne sa postupuje aj v prípadoch, ak oprávnenej osobe vznikol ďalší nárok na vydanie nehnuteľnosti po oprávnenej osobe, ktorá zomrela alebo bola vyhlásená za mŕtvu.*

*Reštitučné zákony č. 229/1991 Zb. a č. 503/2003 Z. z. boli prijaté s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom*

*poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989. Ich vzťah je vyriešený v ustanovení § 1 zákona č. 503/2003 Z. z. tak, že zákon č. 503/2003 Z. z. upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 229/1991 Zb., príp. § 37 - § 39 zákona č. 330/1991 Zb. Ide teda o dva právne predpisy rovnakej právnej sily, ktoré nemožno posudzovať podľa vzťahu všeobecný - osobitný zákon.*

*Účelom zákona č. 503/2003 Z. z. bolo umožniť oprávneným osobám, ktoré neuplatnili svoj nárok v lehote do 31. decembra 1992 (podľa zákona č. 229/1991 Zb.), aby tento nárok mohli uplatniť v novej jednoročnej lehote do 31. decembra 2004. Predmetom vydania podľa zákona č. 503/2003 Z. z. sú pozemky, na ktoré neboli uplatnené reštitučné nároky alebo boli uplatnené po zákonom stanovenej lehote. V reštitučnom konaní podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v nadväznosti na konanie podľa zákona č. 229/1991 Zb. sa zohľadňuje totožnosť predmetu, t. j. nehnuteľnosti, na ktorú je uplatnený reštitučný nárok, nezohľadňuje sa totožnosť subjektu žiadateľa...*

*Najvyšší súd Slovenskej republiky po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu s prihliadnutím na ustanovenie § 219 ods. 2 v spoj. s § 2501 ods. 2 a § 246c ods. 1 OSP konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v celom rozsahu ...*

*Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil s názorom krajského súdu, že reštitučný nárok M. R. vo vzťahu k rovnakým nehnuteľnostiam, ako v reštitučnom konaní o nároku F. R., už bol v celosti kladne posúdený podľa Zákona o pôde, t. j. vo vzťahu ku všetkým nehnuteľnostiam boli dedičia po oprávnenej osobe M. R. deklarovaní, že spĺňajú podmienky Zákona o pôde uvedené v § 6 ods. 2. Je nepochybné, že rozhodnutím zo dňa 22. februára 1999 im bolo priznané vlastníctvo k nehnuteľnostiam v rozsahu 250ha a rozhodnutím zo dňa 22. septembra 1999 bolo rozhodnuté, že dedičia po oprávnenej osobe M. R. spĺňajú podmienky uvedené v § 6 ods. 2 Zákona o pôde, avšak nepriznáva sa im vlastníctvo k nehnuteľnostiam, pretože vydanie nehnuteľností nad výmeru 250ha by bolo v*

*rozpore s § 6 ods. 3 Zákona o pôde. Teda skutočnosť, že dedičom nebola vydaná časť pozemkov súvisí len s účinnou právnou úpravou, ktorá to neumožňovala.*

*Podstatnou bola v konaní totožnosť predmetu konania. Navrhovateľ preto v konaní podľa § 503/2003 Z. z. už nebol legitimovaný na získanie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o ktorých už bolo právoplatne rozhodnuté podľa zákona č. 229/1991 Zb.*

*Ako uviedol krajský súd, s názorom ktorého sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje a na zdôraznenie opakuje, nie je podstatné, že nad výmeru 250ha nebolo oprávneným osobám vrátené vlastnícke právo ani priznané právo na náhradu, pretože správny orgán postupoval len v intenciách Zákona o pôde, v zmysle ktorého ani pri splnení podmienok im právo na fyzické vrátenie alebo právo na náhrady neprislúchalo. Dedičia po M. R. splnili podmienky podľa Zákona o pôde, a preto nemohli byť nehnuteľnosti predmetom rozhodovania podľa zákona č. 503/2003 Z. z. Pre vec je podstatné, že v konaní podľa Zákona o pôde bolo rozhodnuté o všetkých nehnuteľnostiach, na ktoré si uplatnil právo navrhovateľ v konaní podľa zákona č. 503/2003 Z. z...*

*V konaní bolo preukázané, že pôvodný vlastník L. R. zomrel v roku 1954. Listinou o pokonaní (ku NcII. 23/25 zo dňa 26. decembra 1924) bolo dohodnuté, že jeho vlastnícke právo k pozemkom je obmedzené právom následného dedenia J. R. Takto bol vykonaný zápis v pozemnoknižných vložkách. Dedičom podľa uvedeného pokonania po L. R. bol J. R. - otec navrhovateľa. J. R. zomrel v roku 1953, teda ešte pred smrťou L. R. - pôvodného vlastníka. Nebolo preukázané, že by L. R. opätovne zriadil závet a ustanovil by nového testamentárneho dediča. Nebolo taktiež preukázané, žeby L. R. osvojil J. R. alebo inú osobu...*

*V danom prípade bolo potrebné preukázať dokladovanie adoptovanie J. R. L. R. na preukázanie postavenia oprávnenej osoby F. R. v reštitučnom konaní. V čase smrti pôvodného vlastníka L. R. neexistovala osoba uvedená v § 2 ods. 2 písm. a/, b/ zákona č. 503/2003 Z. z. (dedič zo závetu) a teda nemohla existovať ku dňu 31. decembru 2004. Osoby uvedené v § 2 ods. 2 písm. c/ citovaného zákona neexistovali ku dňu 31. decembru 2004, pretože deti podľa pokonania z roku 1924 pôvodný vlastník nemal a nebolo preukázané, žeby došlo k adopcii J. R.*

*Najvyšší súd Slovenskej republiky v uvedenej právnej veci konštatuje, že právny názor krajského súdu je správny. Krajský súd sa v plnom rozsahu vypořiadal s dôvodmi*

*opravného prostriedku. Dôvody uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu odvolací súd považuje za úplné a presvedčivé. Nevidí na nich nič doplňovať ani na základe odvolania navrhovateľa, keďže len zopakoval svoje tvrdenia uvedené v opravnom prostriedku, s ktorými sa krajský súd podrobne zaoberal. Odvolací súd sa stotožňuje s dôvodmi rozsudku krajského súdu a tieto si osvojuje ako svoje vlastné.“*

Vzhľadom na to, že krajský súd sa s odôvodnením rozsudku okresného súdu v celom rozsahu stotožnil, ústavný súd pre posúdenie ústavnej konformity rozhodnutia najvyššieho súdu považuje za potrebné poukázať aj na niektoré podstatné časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorý konštatoval nedôvodnosť odvolacích dôvodov sťažovateľa z dôvodu, že *„o totožných nehnuteľnostiach, ktoré boli uplatnené týmto reštitučným nárokom už bolo rozhodnuté podľa zák. č. 229/1991 Zb. tak, že dedičia po oprávnenej osobe M. R. splňajú podmienky uvedené v § 6 ods. 2 Zákona o pôde. Prvým rozhodnutím v poradí zo dňa 22. 02. 1999 im bolo priznané vlastníctvo k nehnuteľnostiam v rozsahu 250ha a rozhodnutím zo dňa 20. 09. 1999 bolo rozhodnuté, že dedičia po oprávnenej osobe M. R. splňajú podmienky uvedené v § 6 ods. 2 Zákona o pôde, avšak nepriznáva sa im vlastníctvo k nehnuteľnostiam, pričom z odôvodnenia vyplýva, že vydanie ďalších nehnuteľností nad výmeru 250ha by bolo v rozpore s § 6 ods. 3 Zákona o pôde. Z uvedeného teda vyplýva, že bolo deklarované, že dedičia po oprávnenej osobe M. R. splňajú podmienky Zákona o pôde a teda uvedené znamená, že bola kladne posúdená ich žiadosť v tom ohľade, že splnili hmotnoprávne podmienky v Zákone o pôde na priznanie reštitučného nároku. ... Nie je podstatné, že nad výmeru 250ha im vlastnícke právo ani právo na náhradu priznané nebolo, pretože správny orgán postupoval len v intenciách účinného zákona o pôde, v zmysle ktorého ani pri splnení podmienok im právo na fyzické vrátenie alebo právo na náhradu neprislúchalo (zákon o pôde právo vydanie pozemkov jednej oprávnenej osobe obmedzil maximálnou výmerou 250ha - § 6 ods. 3 a právo na náhradu viaže len na dôvody nevydania pozemkov podľa § 11, nie podľa § 6 ods. 3). Súd teda mal za to, že o tých istých nehnuteľnostiach už bolo rozhodnuté podľa osobitného zákona (Zákon o pôde), a to v súlade s platným a účinným zákonom v čase vydania vyššie uvedených reštitučných rozhodnutí (bez ohľadu na zmier uzavretý v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva o ich odškodnení).*

Účelom zákona č. 503/2003 Z. z. bolo umožniť oprávneným osobám, ktoré neuplatnili svoj nárok v lehote do 31. decembra 1992 podľa Zákona o pôde, aby tento návrh mohli uplatniť v novej jednoročnej lehote do 31. decembra 2004. Predmetom vydania podľa zák. č. 503/2003 Z. z. sú pozemky, na ktoré neboli uplatnené reštitučné nároky alebo boli uplatnené po zákonom stanovenej lehote. V reštitučnom konaní podľa zák. č. 503/2003 Z. z., v nadväznosti na konanie podľa zák. č. 229/1991 Zb. sa zohľadňuje totožnosť predmetu, t. j. nehnuteľnosti, na ktorú je uplatnený reštitučný nárok, nezohľadňuje sa totožnosť subjektu -žiadateľa. Totožnosť predmetu konania je prekážkou konania podľa zák. č. 503/2003 Z. z. bez ohľadu na to, či ide o rovnakých účastníkov konania alebo nie; inak povedané, právoplatné rozhodnutie o konkrétnej nehnuteľnosti vydané podľa zák. č. 229/1991 Zb. vylučuje konanie, predmetom ktorého je tá istá nehnuteľnosť podľa zák. č. 503/2003 Z. z. (rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 2Sžo/82/2009 zo dňa 27. januára 2010). Z uvedeného teda vyplýva, že ak sa jedná o totožné nehnuteľnosti, čo v danom prípade nebolo sporné, o ktorých bolo kladne rozhodnuté podľa zák. č. 229/1991 Zb. tak, že dedičia po oprávnenej osobe M. R. spĺňajú podmienky podľa Zákona o pôde, nemôžu byť tieto nehnuteľnosti už predmetom rozhodovania podľa zák. č. 503/2003 Z. z. Táto námietka navrhovateľa je teda v celom rozsahu nedôvodná a súd na ňu neprihliadol...

Čo sa týka ďalšej námietky navrhovateľa, že on je oprávnenou osobou podľa zák. č. 503/2003 Z. z., a to v zmysle pokonania zo dňa 26.12.1924, súd uvádza, že táto námietka nie je dôvodná z týchto dôvodov: Oprávnenými osobami v zmysle § 2 zák. č. 503/2003 Z. z. sú buď pôvodní vlastníci odňatých nehnuteľností (§ 2 ods. 1), alebo v prípade, ak takáto osoba zomrela pred 31. decembrom 2004, sú oprávnenými osobami osoby uvedené v § 2 ods. 2 písm. a) až e) zákona v záväznom poradí podľa jednotlivých písmen. V konkrétnom prípade bolo preukázané, že pôvodný vlastník L. R. zomrel v roku 1954. Listinou o pokonaní z roku 1924 bolo dohodnuté, že jeho vlastnícke právo k pozemkom je obmedzené právom následného dedenia J. R. Takto, bol vykonaný zápis v príslušných pozemnom knižných vložkách. Z uvedeného vyplýva, že dedičom v zmysle uvedeného pokonania po L. R. (obdoba testamentárneho dedenia) bol J. R. (otec navrhovateľa). Bolo tiež preukázané, že J. R. zomrel v roku 1953, t. zn. ešte pred smrťou pôvodného vlastníka pozemkov L. R. Nebolo preukázané, žeby L. R. opätovne zriadil závet a ustanovil by nového testamentárneho dediča. Tiež nebolo preukázané, žeby L. R. bol osvojil J. R. alebo inú

osobu. Zápis v pokonaní o tom, že L. R. už predtým prijal do svojej rodiny čo syna čakateľa zverenectva v treťom stupni J. R. a zaopatruje ho vo svojej domácnosti a zaopatruje ho bude aj budúcnosti, keď by sa oženil a založil by si samostatnú domácnosť bude ho dl'a svojich dôchodkov podporovať, nepreukazuje tú skutočnosť, že by došlo k osvojeniu J. R. L. R., ale len tú skutočnosť, že L. R. sa zaviazal finančne podporovať J. R., ktorý býval s nim v spoločnej domácnosti. Zo strany navrhovateľa nebol predložený žiaden relevantný dôkaz o tom, že by J. R. bol adoptovaným synom L. R. Čo sa týka preukazovania osvojenia J. R. L. R., navrhovateľ na pojednávaní, prostredníctvom právneho zástupcu, výslovne uviedol, že svoje postavenie oprávnenej osoby si odvodzuje od dedičskej postupnosti v zmysle pokonania z roku 1924, pričom nie je podstatné, či došlo alebo nedošlo k adopcii J. R. L. R. Krajský súd sa nestotožnil s týmto názorom, pretože podľa názoru súdu bolo potrebné práve dokladovať adoptovanie J. R. L. R. v zmysle rodinného práva, čo však nebolo preukázané. Samotné pokonanie z 26. 12. 1924 sa týka len úpravy majetkových a dedičských právnych pomerov zvereneckého majetku podľa zák. č. 179/1924 Sb. a netýka sa úpravy rodinných pomerov medzi L. R. a J. R. (napr. zmluva o synovskej adopcii).

V čase smrti pôvodného vlastníka L. R. teda neexistovala osoba uvedená v § 2 ods. 2 písm. a), b) zák. č. 503/2003 Z. z. (dedič zo závetu) a teda nemohla existovať ani ku dňu 31. 12. 2004. Osoby uvedené v § 2 ods. 2 písm. c) citovaného zákona neexistovali ku dňu 31. 12. 2004, pretože deti podľa pokonania z roku 1924 pôvodný vlastník nemal a nebolo preukázané, žeby došlo k adopcii J. R. Vo vzťahu k ostatným osobám uvedeným v tomto zákonnom ustanovení ani nebolo zo strany navrhovateľa tvrdené; žeby navrhovateľ alebo jeho otec boli niektorou z takýchto osôb. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že výpočet oprávnených osôb podľa zák. č. 503/2003 Z. z. ako aj v z. č. 229/1991 Zb. je daný priamo zo zákona a je taxatívny, pričom nejde o dedičskú postupnosť podľa OZ. Tu ide o zákonom novo konštituované reštitučné práva konkrétnych osôb, bez ohľadu na iné právne skutočnosti, ktoré vznikli pred účinnosťou reštitučných zákonov. Ak teda navrhovateľ argumentuje tým, že jeho otec bol jediným dedičom po L. R. a z toho mu vyplýva postavenie oprávnenej osoby podľa zák. č. 503/2003 Z. z., uvedená argumentácia nie je správna. Jeho postavenie oprávnenej osoby by muselo vyplývať priamo zo splnenia právnych skutočností uvedených v § 2 ods. 2 citovaného zákona a nie z toho, že jeho otec bol pokonaním z roku 1924 určený za dediča po J. R. Je tiež nesporné, že takto určený dedič J. R. zomrel skôr, ako

*samotný poručiteľ L. R., teda jeho smrťou zaniklo toto jeho oprávnenie dediť a L. R. vo vzťahu k navrhovateľovi neurobil žiaden právny úkon, ktorým by navrhovateľ dosiahol postavenie oprávnenej osoby v zmysle § 2 ods. 2 z. č. 503/2003 Z. z..*

*Keďže nebolo v správnom konaní žiadnym dôkazom preukázané, že by F. R. bol sám dedičom zo závetu, ani osobou uvedenou v § 2 ods. 2 písm. c), d), e) citovaného zákona, nie je oprávnenou osobou po pôvodnom vlastníkovi L. R., i toto je dôvod, pre ktorý bolo potrebné nevyhovieť reštitučnému nároku F. R..*

*Vo vzťahu k odvolacej námietke, že k skutočnému odňatiu vlastníctva nehnuteľností došlo až po smrti L. R., súd uvádza, že uvedené je pre posúdenie tejto právnej veci irelevantné z toho dôvodu, že či už k odňatiu došlo počas života L. R. alebo po jeho smrti, v každom prípade následný dedič J. R., od ktorého si postavenie oprávnenej osoby odvodzuje F. R., predzomrel pôvodného vlastníka L. R., teda po L. R. J. R. nikdy nededil. Nebol teda nikdy vlastníkom predmetných nehnuteľností a preto, hoci by i k odňatiu došlo až po smrti L. R., neodňalo by sa vlastnícke právo J. R. Preto si navrhovateľ od jeho postavenia nemôže odvodzovať postavenie oprávnenej osoby...*

*K poslednej námietke navrhovateľa na procesný postup správneho orgánu, ktorého dôsledkom mala byť náhla zmena argumentácie správneho orgánu v samotnom rozhodnutí, súd uvádza, že uvedené tvrdenie je zavádzajúce. Správny orgán v priebehu správneho konania oznámeniami zo dňa 11. 03. 2009 a 02. 04. 2009 dostatočne jasne ozrejmil navrhovateľovi jeho právny názor, a to nielen čo sa týka nemožnosti vyhovenia jeho reštitučného nároku z dôvodu, že už o totožných nehnuteľnostiach bolo rozhodnuté podľa Zákona o pôde, ale i z dôvodu, že navrhovateľ nie je oprávnenou osobou v zmysle zák. č. 503/2003 Z. z. Nie je teda dôvodné tvrdenie navrhovateľa, že šlo o prekvapujúce rozhodnutie alebo o náhlu zmenu argumentácie správneho orgánu až v konečnom rozhodnutí. Naopak, správny orgán zaujal v napadnutom rozhodnutí stanovisko, ktoré bolo totožné s tým, ktoré bolo dané na vedomie právnenému zástupcovi navrhovateľa v priebehu správneho konania viackrát. Navrhovateľovi teda neboli odňaté žiadne jeho procesné práva napríklad predkladať dôkazy na svoje tvrdenia alebo právne argumentovať, a to ani v odvolaní voči napadnutému rozhodnutiu, keďže správny orgán zotrval na svojom pôvodnom právnom názore. To, že navrhovateľ v priebehu správneho konania predkladal dôkazy, ktoré v konečnom dôsledku správny orgán nepoužil, napr. listinné dôkazy*

*smerujúce k identifikácii predmetných pozemkov alebo preukazujúce jeho štátne občianstvo, nie je procesnou vadou správneho orgánu.“*

Podstata námietok sťažovateľa spočíva v jeho nesúhlase s rozsudkom najvyššieho súdu, ktorý v zhode s rozsudkom krajského súdu zastáva názor, že vydanie niektorých pozemkov na základe reštitučného nároku uplatnenému podľa zákona o pôde, prípadne podľa § 37 až § 39 zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, okresných úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pozemkových úpravách“) oprávneným osobám po L. R. bráni tomu, aby boli vydané pozemky v reštitučnom nároku uplatnenom sťažovateľom podľa ustanovení zákona o navrátení vlastníctva. Inými slovami, sťažovateľ namieta predovšetkým výklad právnych noriem použitých najvyšším súdom v jeho právnej veci.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu a prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu. Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov, ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Aj keď pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia, súd nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa od neho musí odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická

súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrážnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie), alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010, III. ÚS 212/2011).

V danej veci najvyšší súd vyvodil zo znenia § 1 zákona o navrátení vlastníctva v spojení s § 6 ods. 3 zákona o pôde prekážku konania o reštitučnom návrhu sťažovateľa. Ústavný súd realizujúc ústavný prieskum namietaného rozsudku najvyššieho súdu konštatuje, že v danej veci nezaznamenal ústavne nekonformné vybočenie najvyššieho súdu pri použití a výklade uvedených relevantných právnych noriem, pričom súhlasí s názorom najvyššieho súdu, že § 1 zákona o navrátení vlastníctva umožňuje navrátenie vlastníctva k pozemkom len v takom prípade, ak nehnuteľnosti neboli už predtým vydané podľa zákona o pôde alebo zákona o pozemkových úpravách. Účelom prijatia zákona o navrátení vlastníctva bolo totiž poskytnúť oprávneným osobám, ktoré z akýchkoľvek dôvodov neuplatnili svoj reštitučný nárok na vydanie nehnuteľností začiatkom 90-tych rokov a ktorým už uplynula lehota na uplatnenie tohto svojho práva, novú šancu na jeho uplatnenie, na čo správne v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal aj najvyšší súd. Pokiaľ však o reštitučných návrhoch uplatnených vo vzťahu ku konkrétnej majetkovej podstate podľa zákona o pôde bolo príslušnými orgánmi kladne rozhodnuté, takéto rozhodnutie zakladá prekážku navrátenia vlastníctva návrhom uplatneným podľa zákona o navrátení vlastníctva. V okolnostiach prípadu bolo teda rozhodujúce, že už 8. decembra 1992 si M. R. ako oprávnená osoba na vtedajšom Okresnom úrade Martin uplatnila nárok na vydanie nehnuteľností (pozemkov) podľa zákona o pôde, ktoré boli skonfiškované L. R.,

a tento nárok bol podľa uvedeného zákona posúdený kladne. Právnym nástupcom M. R. boli vydané pozemky v maximálnej výmere, ktorú zákon o pôde v § 6 ods. 3 pripúšťal, t. j. v rozsahu 250 ha. Z uvedeného princípu obmedzujúceho rozsah navrátenia vlastníctva k pozemkom, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond alebo lesný pôdny fond, pritom vychádza aj zákon o navrátení vlastníctva, ktorý v § 3 ods. 4 ustanovuje, že pozemky, pri ktorých prešlo vlastníctvo na štát alebo na inú právnickú osobu..., možno vydať každej oprávnenej osobe vo výmere najviac 150 ha poľnohospodárskej pôdy alebo 250 ha všetkej pôdy. Záver najvyššieho súdu, že sťažovateľ v konaní iniciovanom podľa zákona o navrátení vlastníctva už nebol legitimovaný na získanie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, teda zodpovedá ústavne konformnému výkladu relevantných právnych noriem vyvodenému z ich vzájomnej súvislosti, ako aj podstate a účelu týchto právnych predpisov, ktorým bolo zmiernenie majetkovej krivdy spáchanej v minulosti na pôvodnom vlastníčkovi nehnuteľností - L. R., pričom uvedený účel bol dosiahnutý navrátením vlastníctva oprávneným osobám v rozsahu maximálne prípustnom podľa zákona o pôde.

Ústavnú akceptovateľnosť výsledkov napadnutého konania nespochybňuje ani námietka sťažovateľa, že ním žiadané pozemky o navrátenie vlastníctva neboli úplne totožné s pozemkami, ktorých vydanie žiadala M. R. v konaní podľa zákona o pôde, pretože v rozsudku krajského súdu, s ktorým sa najvyšší súd stotožnil, je zrozumiteľne a z ústavného pohľadu dostatočne odôvodnené, prečo nebolo možné považovať sťažovateľa za osobu oprávnenú na navrátenie vlastníctva. Sťažovateľ síce vyvodzuje z obsahu ním predloženého pokonania dôkaz o osvojení svojho právneho predchodcu L. R., avšak aj s týmito tvrdeniami sa konajúce všeobecné súdy vysporiadali ako s nedôvodnými a ich závery nesignalizujú, že by boli založené na zjavných skutkových alebo právnych omyloch. Tieto námietky preto ústavný súd vníma len ako prejav nespokojnosti sťažovateľa s výsledkami konania a s právnym názorom krajského súdu, čo samo osebe nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd pripomína, že nie je opravným súdom právnych názorov všeobecných súdov. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo

kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje.

Napriek rozsiahlosti argumentácie sťažovateľa proti výsledkom napadnutého konania ústavný súd konštatuje, že v podstate obdobnými námietkami týkajúcimi sa právneho posúdenia veci sa zaoberali krajský súd a následne aj najvyšší súd v konaní o sťažovateľom využitých opravných prostriedkoch proti rozhodnutiu obvodného úradu a na tieto námietky sťažovateľ dostal aj ústavne akceptovateľné odpovede, ktoré jasne vysvetľujú, prečo bolo pre navrátenie vlastníctva v reštitučnom konaní podstatné, aby sťažovateľ preukázal, že je jednou z oprávnených osôb podľa § 2 ods. 2 zákona o navrátení vlastníctva a že obsah pokonania, na ktoré sa sťažovateľ odvoláva, bol do istej miery pre rozhodnutie vo veci irelevantný. Neobstojí preto tvrdenie sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Z hľadiska limitov ústavného prieskumu a úloh ústavného súdu nie je preto nevyhnutné ďalej rozvádzať a doplňovať dôvody potvrdzujúce akceptovateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Keďže závery, ku ktorým najvyšší súd (a pred ním krajský súd) dospel, nie sú zjavne neodôvodnené ani svojvoľné, a tak popierajúce obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1, ktoré účastníkovi konania nezaručujú právo na rozhodnutie v súlade s jeho právnym názorom, ani právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97), vyhodnotil ústavný súd sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

**2.3 K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu v spojení s namietaným zákazom diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru**

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy má každý právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje...

Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Pokiaľ ide o namietané porušenie práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ústavy a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 dohovoru, ústavný súd považuje za potrebné upriamiť pozornosť na svoju stabilizovanú judikatúru, súčasťou ktorej je aj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavnoprosedné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 dohovoru. Keďže ústavný súd nezistil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy ani čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľmi označeného základného práva podľa čl. 20 ústavy ani práva zaručeného čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu. V opačnom prípade by sa ústavný súd stal opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08, IV. ÚS 82/09, III. ÚS 103/2010).

Ako už bolo v súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces uvedené, podľa ústavného súdu vo veci sťažovateľa nedošlo k svojvoľnej aplikácii zákona o navrátení vlastníctva. Vzhľadom na ústavne udržateľné právne posúdenie v prípade relevantnej právnej okolnosti, t. j. že vydanie pozemkov oprávneným osobám podľa zákona o pôde je prekážkou vydania ďalších pozemkov sťažovateľovi podľa zákona o navrátení vlastníctva, ako aj záveru o nepreukázaní podmienok, že sťažovateľa možno považovať za oprávnenú osobu, nemožno v súvislosti s napadnutým rozhodnutím dovodiť ani existenciu takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, prípadne právom na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ktorá by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie zakladala možnosť vyslovenia ich porušenia.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 14 dohovoru v zhode s judikatúrou ESLP uvádza, že uvedený článok iba dopĺňa ostatné hmotnoprávne ustanovenia dohovoru a jeho protokolov. Tento článok však nemá vlastnú nezávislú existenciu, ale je účinný len vo vzťahu k právam a slobodám, ktoré sú zaručené ustanoveniami dohovoru (IV. ÚS 47/05). Keďže ústavný súd nenachádza žiadnu vecnú súvislosť medzi sťažovateľom napadnutým rozsudkom a označeným článkom dohovoru a podľa názoru ústavného súdu rozsudok najvyššieho súdu nezasahuje do sťažovateľom označených práv zaručených čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru či čl. 1 dodatkového protokolu, je potrebné považovať sťažnosť aj vo zvyšnej časti za zjavne neopodstatnenú.

Za daných okolností preto ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vo vzťahu k napadnutému postupu a rozsudku krajského súdu dospel k záveru o nedostatku právomoci na prerokovanie sťažnosti a vo vzťahu k namietanému postupu a rozsudku najvyššieho súdu k záveru o jej zjavnej neopodstatnenosti. S poukazom na uvedené ústavný súd sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Vzhľadom na uvedené rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v danej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2014